

NY MUSIK ateljé

Man spelar inte samma stycke två gånger...

Tisdag 26 november 1985 kl. 20.00
Konstmuseet, kulturhuset, Borås

Det har i Ny Musik diskuterats möjligheten av att anordna konserter av lite mer informell karaktär vid sidan av det ordinarie programmet. En sådan konsert borde benämnas på något sätt, tycktes det. Ny Musik-verkstad låter som inbjudan till allmän klapp & klang-dito, och Workshop låter som ett bodybuildingföretag. I särklass populäraste namnförslag var "Karl-Birger Blomkål", men det ansågs inte gå an.

Det fick bli Ny Musik - ateljé.

Var och en som besökt en konstnärs ateljé, vet att det är lite som att gå på upptäcktsfärd. Högt och lågt blandas - klotter och små snabbskisser bredvid halvfärdiga monument. Överblivet, underfundigt, hugskott och fullträffar. Pärlor som kanske inte passat in i en utställnings helhet står i ett hörn. Solitärer och banaliteter. I ateljén blir konstverkets tillblivelseprocess tydlig - detta, att det inte handlar om att rada enskilda mästerverk på varann. Det är snarare en hållning som kommer till synes.

-Ser man inte måleri som handlingar har man inte sett något måleri alls, säger Ulf Linde i katalogen till Ulf Gripenholms utställning, som nyligen visades i Borås - en katalog vars omslag pryds av just skisser och klotter. Och vidare: -Det är detta liv i ateljén som upptar mig. Att ta del av utförandet är något helt annat än att uppfatta målningen som ett statistiskt ting som - bättre eller sämre - uppfyller några krav på aktualitet.

Ny Musik - ateljé kommer alltså att innebära konserter med musik som på ett eller annat sätt faller utanför ramarna. Överblivet material, skrotfynd, vrakgods, skisser och halvfärdiga monument finns det gott om i Ny Musiks gömmor, och som vid tillfälle kommer att plockas fram.

Tillfälle blir det alltså redan nu på tisdag 26 nov i museet, kulturhuset. Observera tiden: 20.00. Då bjuds följande:

? : ? för mekaniskt piano

Björn Nilsson: I put it through his door,
för piano och litet slagverk

Zoltán Jeney: Heraclitus' Watermark

Zoltán Jeney: Variation on a theme by Christian Wolff

Zoltán Jeney: Heraclitus' Watermark

Själva orsaken till den här konserten är det första stycket, som är en inspelning av ett mekaniskt piano med vev, som står i Musikens Hus i Fristad. Ann-Mari Hagström har gjort en inspelning när hon vevar extremt långsamt, så att musiken liksom faller isär, en söndervitt-rad bild av förgången musik. Resultatet ger ett lite slumpartat intryck, är häpnadsväckande vackert, avklar-nat, befriat från minne. Kompositör och titel är obekant.

Det låter lite som "Sounds for..." (av László Sáry - spe-lades vid dennes tonsättarafton för ett par år sedan), tyckte Ann-Mari. Ja, tyckte Björn Nilsson, och funderade på om det skulle gå att 'översätta' det inspelade till vanligt piano, och att samtidigt utvidga det tonala dra-get till att omfatta skalans alla tolv toner. Sagt och gjort. De rytmiska proportionerna behölls. Claves, cro-tal och tom fick ersätta det mekaniska pianots slagverk. Även melodikens register och riktning behölls, men anpas-sades till ett 12-tonsackord och dess omvändning - ackor-det för övrigt lånat just från "Sounds for...". Något skulle ju även detta benämnas, det fick bli "I put it through his door" - "...en fras som råkade fastna i hu-vudet. Dörren är Michael Nymans, och den som puttar och som fått bidra med citatet är det funna och lånade mate-rialets nestor Gavin Bryars. Sárys ackord stoppas liksom igenom det mekaniska pianot, eller ackordet ses genom pianot, vilket man nu vill. Det är också en, visserligen långsökt men dock anspelning på Duchamps Etant Donnés, vilket är ett slags installation som skall ses genom ett litet hål i en stor ekdörr. Om detta verk har Octavio Paz skrivit:

The silence is absolute. All is real and verges on bana-lity; all is unreal and verges - on what?

On a sacred silence: it urges one to prayer.

Vi åkte till Göteborg för att höra Musica Antiqua Köln, men det var fullsatt. Vi fick inte ens stå längst bak, utan fick nöja oss med att betrakta konserten genom nyckelhålet. Det var naturligtvis en stor ekdörr."

Zoltán Jeney's Heraclitus' Watermark är ett alldeles färskt litet stycke, det hittills tredje i en serie. De båda första, Heraclitus in H och Heraclitus Interpretation, spelades vid Jeney's senaste boråsbesök. Den del av kompositionen - en finklurig melodi - som är gemensam för alla tre styckena, spelas först på piano. Sedan följer samma sak på marimba, men nu ackompanjerad av synthesizers långa toner, som alltså utgör "vattenmärket" - samma musik, men inte i blank spegelbild, utan som långsamma ringar på vattnet. Utsökt, försvinnande. Instrumenteringen är valfri, liksom även i

Zoltán Jeney's "Variation on a theme by Christian Wolff", som skulle ha spelats för ett år sedan vid den konsert med Persson/Scholz, som fick utgå p.g.a. stukad hand. I gömmorna finns emellertid en alldeles utsökt inspelning av samma stycke, med Zoltán Jeney själv vid pianot, i två simultana tolkningar som gjordes för en konsert i Fylkingen i Stockholm. I enlighet med Jeney's önskemål kommer ett tredje piano att spelas live. Temat som 'varieras' är tredje satsen i Wolff's orkesterverk "Burdocks" som lyder: "Orkester av valfri storlek. Varje spelare gör omkring 511 ljud, varje ljud skall i något avseende skilja sig från de övriga." Jeney's variation består av exakt 511 toner i pianots omfång, men eftersom det innebär flitigt upprepande av en del toner måste dessa varieras beträffande någon av sina parametrar (tonlängd, dynamik o.s.v.) Alla spelare spelar alltså samma 511-tonersmelodi, men oberoende av varandra.

Spelar gör: Lars Hagström, synthesizer
Zoltán Jeney, piano, piano
Björn Nilsson, piano, marimba

Från senaste mjölkpaketet saxar vi följande palindrom:
Nej, leta i ateljén!

Gör det.